

Mentenanța utilajelor dinamice vol. I

Pitești
2011

Colectiv de redacție:

ing. Micu Augustin
ing. Popescu Carmen
ing. Măcău Dragoș

Tehnoredactor:

ing. Popescu Carmen

ISBN 978-973-0-10241-3

Editor: Mobil Industrial AG

Str. Eroilor, Nr. 61
110419 Pitești – ROMANIA
Tel: +40 248 216851, +40 248 210795
+40 248 217092, +40 723 671669
Fax: +40 248 210705
E-mail: mobind@mobilindustrial.ro
www.mobilindustrial.ro

Între bine și excelent eforturile sunt foarte mici, dar rezultatele diferă spectaculos...

CUPRINS

1. FIABILITATE ȘI PROFITABILITATE PE TERMEN LUNG.....	19
2. MENTENANȚA UTILAJELOR DINAMICE	21
2.1 Menținerea utilajelor dinamice. Introducere	21
2.2 Definiții.....	23
2.3 Fiabilitatea globală a instalațiilor.....	24
2.4 Menținerea	26
2.4.1 Întreținerea bazată pe fiabilitate.....	27
2.4.2 Avantajele menținerei bazată pe fiabilitate	31
2.4.3 Costurile menținerei	32
2.5 Metode de menținere	32
2.5.1 Menținerea bazată pe funcționare până la cădere.....	34
2.5.2 Menținerea preventivă.....	35
2.5.3 Menținerea predictivă.....	36
2.5.4 Menținerea proactivă.....	41
2.6 Costul direct de menținere.....	44
2.7 Analiza cauzelor defectelor.....	44
2.8 De ce eșuează încercările de creștere a fiabilității?.....	47
3. NOȚIUNI GENERALE DESPRE VIBRAȚII.....	50
3.1 Fizica vibrației.....	50
3.2 Caracteristicile vibrației	54
3.3 Alte caracteristici	59
3.4 Unități de măsură	60
3.5 Traductoare pentru măsurarea vibrațiilor.....	62
3.5.1 Introducere.....	62
3.5.2 Accelerometre.....	63
3.5.3 Traductoare de viteză.....	67
3.5.4 Traductoarele de deplasare fără contact.....	70
3.5.5 Traductoare de deplasare cu contact.....	72
3.5.6 Criterii de selecție pentru traductoare	72
3.5.7 Montarea accelerometrelor și traductoarelor de viteză.....	74
3.5.7.1 Principii generale.....	74
3.5.7.2 Montarea cu știft filetat	78

3.5.7.3	Montarea prin fixare cu adeziv	79
3.5.7.4	Montarea cu bază magnetică.....	79
3.5.7.5	Conectare rapidă	79
3.5.7.6	Montarea cu tijă de probă	79
3.5.8	Montarea proximitoarelor	80
3.6	Aparatură pentru măsurarea vibrațiilor	81
3.6.1	Clasificare	81
3.6.2	Compararea aparatelor	81
3.7	Descrierea performanțelor principalelor tipuri de aparate pentru măsurarea vibrațiilor	86
3.7.1	Vibrometre	87
3.7.2	Analizoare cu filtru de baleiere	88
3.7.3	Colectoare de date	89
3.7.4	Analizoare de spectru real	90
3.7.5	Analizoare multicanal digitale	91
3.8	Alegerea corectă a analizoarelor de vibrații	91
3.8.1	Introducere	91
3.8.2	Procesarea semnalului.....	92
3.8.3	Categorii de analizoare.....	101
3.8.4	Principale caracteristici tehnice ale analizoarelor	105
3.8.5	Concluzie	109
4.	ANALIZA VIBRAȚIILOR.....	110
4.1	Obiective	110
4.2	Informații utilizate	110
4.3	Prelucrarea semnalelor	111
4.3.1	Analiza Transformatei Fourier Rapide.....	111
4.3.1.1	Transformata Fourier	111
4.3.1.2	Convertoare Analog/ Digitale	115
4.3.1.3	Fereastra.....	115
4.3.1.4	Linii de rezoluție, F_{max} , lățime de bandă	118
4.3.1.5	Medierea	120
4.3.1.6	Suprapunerea	121
4.3.1.7	Afișare/ memorare	123
4.3.2	Analiza formei de undă în timp.....	124
4.3.2.1	Unități de măsură	128
4.3.2.2	Perioada de eșantionare.....	129
4.3.2.3	Rezoluția	129
4.3.2.4	Medierea	129

4.3.2.5	Ferestre	130
4.3.2.6	Interpretarea formei de undă.....	130
4.3.2.7	Concluzie.....	138
4.3.3	Analiza fazei	139
4.3.4	Procesarea semnalelor speciale.....	141
4.3.4.1	Medierea sincronă în timp	141
4.3.4.2	Orbite.....	145
4.3.4.3	Analiza formelor de deflecție operațională.....	151
4.3.4.4	Anvelopa și demodularea semnalului.....	159
4.3.4.5	Analiza Cepstrum	165
4.3.4.6	Analiza octavei a treia	166
4.3.4.7	Concluzii.....	167
5.	CREAREA BAZEI DE DATE	168
5.1	Colectarea datelor specifice utilajelor și a parametrilor de proces	168
5.1.1	Fișa utilajului	169
5.1.2	Fișa de proces a utilajului	171
5.2	Configurarea bazei de date.....	172
5.2.1	Setarea parametrilor de analiză.....	172
5.2.2	Configurarea filtrelor	173
5.2.2.1	Lățimea de bandă.....	173
5.2.2.2	Tipul de analiză	174
5.2.2.3	Frecvența limită și rezoluția	175
5.2.2.4	Benzi înguste	177
5.2.2.5	Filtre antialiasing	179
5.2.3	Medierea	179
5.2.3.1	Numărul de medieri	179
5.2.3.2	Medierea datelor cu suprapunere.....	180
5.2.4	Alegerea ferestrei: Ponderea semnalului	181
5.2.5	Limite de alertă/ alarmă	182
5.2.5.1	Efectul turației asupra severității vibrației	183
5.2.5.2	Efectul sarcinii asupra severității vibrației	184
5.2.6	Colectarea datelor în rută.....	188
6.	ACHIZIȚIA DATELOR	189
6.1	Tructoare	189
6.2	Direcții de măsurare	190
6.3	Puncte de măsurare	190

7. APRECIEREA SEVERITĂȚII VIBRAȚIILOR.....	210
7.1 Elemente introductive.....	210
7.2 Criterii de apreciere a severității vibrațiilor.....	211
7.2.1 Magnitudinea vibrațiilor.....	211
7.2.1.1 Mărimi măsurate.....	211
7.2.1.2 Zone de evaluare.....	212
7.2.1.3 Limitele zonelor de evaluare.....	214
7.2.2 Schimbarea în magnitudine a vibrațiilor.....	218
7.3 Limite de funcționare.....	219
7.4 Măsurări adiționale.....	220
7.4.1 Măsurători de energie în regim tranzitoriu.....	221
7.4.2 Măsurători de stare de funcționare a rulmentului.....	222
8. DIAGNOSTICAREA DEFECTELOR CU AJUTORUL	
ANALIZEI DE VIBRAȚII	223
8.1 Dezechilibru.....	223
8.1.1 Dezechilibrul static.....	223
8.1.2 Dezechilibrul de cuplu.....	224
8.1.3 Dezechilibrul rotoarelor rezemate în consolă.....	225
8.2 Rotor excentric.....	225
8.3 Arbore îndoit.....	227
8.4 Dezaliniere.....	228
8.4.1 Dezalinierea unghiulară.....	228
8.4.2 Dezalinierea paralelă.....	229
8.4.3 Dezaliniere sau arbore îndoit.....	231
8.4.4 Lagăre dezalinate față de arbore.....	231
8.4.5 Dezalinierea și alte sarcini radiale.....	232
8.5 Jocuri mecanice.....	234
8.5.1 Jocuri de asamblare.....	234
8.5.2 Jocuri între talpa utilajului și fundație.....	235
8.5.3 Jocuri structurale.....	235
8.6 Rezonanța.....	236
8.7 Uzarea rotorului.....	247
8.7.1 Reprezentarea orbitală a frecărilor rotorice.....	248
8.8 Lagăre de alunecare.....	248
8.8.1 Jocuri mari în lagărele de alunecare.....	248
8.8.2 Turbioane de ulei.....	249
8.8.3 Ruperea filmului de lubrifiant.....	251
8.8.4 Turbioane „uscate”.....	252

8.9	Lagăre de rostogolire	252
8.10	Angrenaje	257
8.10.1	Uzarea danturii.....	258
8.10.2	Suprasolicitarea danturii prin încărcare excesivă	259
8.10.3	Angrenaj excentric.....	259
8.10.4	Dezalinierea angrenajelor	260
8.10.5	Dantură fisurată sau spartă.....	260
8.11	Curele de transmisie.....	261
8.11.1	Curele uzate, slăbite sau dezaliniate	261
8.11.2	Curele/ roți de antrenare (fulii) dezaliniate	262
8.11.3	Roți de antrenare excentrice	263
8.11.4	Rezonanța curelelor de transmisie	263
8.12	Probleme electrice.....	264
8.12.1	Defecte de rotor	264
8.12.2	Rotor excentric.....	266
8.12.3	Defecte de stator	267
8.12.4	Defecte de fază (conexiune electrică slăbită).....	268
8.12.5	Motoare sincrone (înfășurări statorice improprii).....	268
8.12.6	Defectele motoarelor de curent continuu	269
8.13	Curgerea turbulentă.....	269
8.13.1	Vibrații datorate paletelor	269
8.13.2	Turbulențe de curgere	270
8.13.3	Cavitația	271
8.14	Fisurarea arborilor și rotoarelor	272
8.15	Determinarea cauzelor posibile care generează vibrații peste limitele impuse	275
8.16	Determinarea defectelor apărute	276
9.	CELE MAI FRECVENTE DEFECTE	287
9.1	Introducere	287
9.2	Dezechilibrul.....	287
9.2.1	Cauze și efecte ale dezechilibrului.....	288
9.2.2	Dezechilibru - vibrații.....	291
9.2.2.1	Tipuri de dezechilibre.....	291
9.2.2.2	Forța produsă de dezechilibru.....	294
9.2.2.3	Determinarea forțelor din lagăre.....	295
9.2.2.4	Echilibrarea forțelor în cazul dezechilibrului static.....	296
9.2.3	Gradul de calitate al echilibrării.....	298

9.2.3.1	Utilizarea standardului ISO 1940 -1	300
9.2.3.2	Determinarea dezechilibrului rezidual admisibil	301
9.2.4	Distribuirea lui U_{adm} pe planele de corecție.....	301
9.2.4.1	Fișa tehnică de echilibrare	305
9.2.4.2	Buletinul de echilibrare.....	305
9.2.5	Detectarea dezechilibrului.....	305
9.2.6	Tipuri de rotoare.....	307
9.2.7	Echilibrarea mecanică a rotoarelor flexibile	311
9.2.7.1	Noțiuni fundamentale privind dinamica rotoarelor flexibile	311
9.2.7.1.1	Mișcarea unui rotor flexibil.....	311
9.2.7.1.2	Distribuția dezechilibrului.....	312
9.2.7.1.3	Modurile de vibrație ale rotoarelor flexibile	312
9.2.7.1.4	Comportarea unui rotor flexibil la dezechilibru ...	314
9.2.7.1.5	Obiectivele echilibrării rotoarelor flexibile	315
9.2.7.1.6	Prevederi referitoare la planele de corecție	315
9.2.7.1.7	Rotoare asamblate	316
9.2.7.2	Clasificarea rotoarelor flexibile	317
9.2.7.3	Factori care influențează clasificarea Clasei 2 de rotoare	318
9.2.7.3.1	Generalități	318
9.2.7.3.2	Distribuția de masă a unui rotor	318
9.2.7.3.3	Rotoare construite din subansamble.....	319
9.2.7.3.4	Turația de lucru a rotoarelor.....	320
9.2.7.3.5	Dezechilibrul inițial.....	320
9.2.7.4	Proceduri de echilibrare	324
9.2.7.4.1	Generalități	324
9.2.7.4.2	Proceduri de echilibrare pentru rotoarele din Clasa 2.....	324
9.2.7.4.3	Echilibrarea la joasă turație în trei plane de corecție a rotoarelor din clasa 2d.....	327
9.2.7.4.4	Originea dezechilibrului inițial maxim admis	330
9.2.7.4.5	Proceduri de echilibrare pentru rotoarele din clasa 3.....	335
9.2.7.4.6	Proceduri de echilibrare pentru rotoarele din clasa 4.....	341
9.2.7.4.7	Proceduri de echilibrare pentru rotoarele din clasa 5.....	342

9.2.7.4.8	Metodă de calcul a dezechilibrului	345
9.2.7.5	Evaluarea stării finale de echilibru	345
9.2.7.5.1	Generalități.....	345
9.2.7.5.2	Evaluarea stării de echilibru.....	346
9.2.7.5.3	Rotoare a căror stare de echilibru se evaluează pe mașini de joasă turație	346
9.2.7.5.4	Rotoare a căror stare finală de echilibru se evaluează pe baza măsurătorilor de vibrații, pe mașini de echilibrat de înaltă turație sau pe sisteme cu aceleași facilități	347
9.2.7.5.5	Rotoare a căror stare de echilibru se evaluează pe standuri de probă.....	350
9.2.7.5.6	Rotoare a căror stare de echilibru se evaluează la turații înalte, astfel încât dezechilibrul creat să poată fi corectat în planele de echilibrare specificate inițial	350
9.2.7.5.7	Rotoare a căror stare de echilibrare se evaluează în teren	351
9.2.8	Metoda de echilibrare prin trei puncte	352
9.2.9	Mașini de echilibrat	357
9.2.9.1	Clasificare mașinilor de echilibrat centrifugale	359
9.3	Dezalinierea	360
9.3.1	Definiție. Principalii factori care pot influența alinierea utilajelor	360
9.3.2	Cauze și efecte ale dezalinierii.....	361
9.3.3	Implicațiile dezalinierii asupra duratei de funcționare a utilajelor	362
9.3.4	Măsuri pregătitoare pentru o aliniere corectă	363
9.3.5	Dezaliniere - vibrații	365
9.3.6	Piciorul moale.....	368
9.3.6.1	Efectele piciorului moale.....	368
9.3.6.2	Tipuri de picior moale	370
9.3.6.3	Cauze ce conduc la apariția piciorului moale	371
9.3.6.4	Detectarea piciorului moale.....	373
9.3.7	Metode de aliniere	376
9.3.8	Alinierea prin metoda radial-axială	378
9.3.8.1	Măsurarea săgeții la comparatoare	379
9.3.8.2	Determinarea dezalinierii în plan vertical.....	381

9.3.8.3	Determinarea dezalinierei în plan orizontal.....	385
9.3.8.4	Verificarea toleranțelor de aliniere	390
9.3.8.5	Alinierea la cald (cu abateri termice).....	391
9.3.8.5.1	Introducere	391
9.3.8.5.2	Calculul dilatării termice	392
9.3.8.5.3	Etapele ce trebuie parcurse pentru realizarea alinierei la cald (cu abateri termice).....	393
9.3.8.5.4	Concluzie.....	396
9.3.9	Condiții tehnice pentru o aliniere corectă	398
9.3.10	Evaluarea energiei consumate în cazul unui utilaj dezaliniat	400
9.3.11	Reducerea pierderilor de putere printr-o aliniere corectă..	407
9.3.11.1	Introducere	407
9.3.11.2	Pierderile de putere, datorate dezalinierei	407
9.3.11.3	Forțele datorate dezalinierei	410
10. TRIBOLOGIE	412	
10.1	Introducere.....	412
10.2	Noțiuni și concepte de bază în tribologie	412
10.2.1	Solicitări mecanice	412
10.2.2	Clasificarea și caracterizarea cuplelor de frecare	413
10.2.3	Tribosisteme	418
10.2.3.1	Structura unui sistem tribologic	418
10.2.3.1.1	Elementele structurii unui tribosistem	418
10.2.3.1.2	Funcția unui tribosistem.....	420
10.2.3.1.3	Solicitările tribosistemului	420
10.2.3.1.4	Proprietăți tribologice ale elementelor structurale	420
10.2.3.1.5	Interacțiuni între elementele structurale.....	421
10.2.4	Metode pentru încercări tribologice	422
10.2.4.1	Obiectivele încercărilor de uzare	422
10.2.4.2	Tehnici de încercare	423
10.2.4.3	Clasificarea metodelor de încercare	423
10.2.4.4	Lanțul de încercări tribologice	424
10.3	Uzarea și influența ei asupra duratei de funcționare a mașinilor, utilajelor și instalațiilor	425
10.4	Tipuri de uzare.....	427
10.5	Etapele fenomenului de uzare	432
10.6	Controlul uzării.....	432

10.7 Metode de ameliorare a fenomenului de uzare	433
10.8 Noțiuni fundamentale despre lubrifianți	434
10.8.1 Lubrifianții folosiți la ungerea sistemelor tehnice	434
10.8.2 Condiții pe care trebuie să le îndeplinească lubrifianții....	435
10.8.3 Alegerea lubrifianților.....	435
10.8.4 Tipuri de lubrifianți.....	436
10.8.5 Avantaje și dezavantaje ale diferitelor categorii de lubrifianți	437
10.8.6 Aditivi	438
10.8.7 Funcționarea bazată pe mentenanță și pe analiza lubrifiantului	443
10.8.8 Stabilirea unui program de analiză a lubrifiantului.....	446
10.8.8.1 Auditul echipamentelor	446
10.8.8.2 Auditul referitor la lubrifiant	448
10.8.8.3 Monitorizarea	450
10.8.9 Analiza lubrifiantului – metode de eșantionare	452
10.8.9.1 Alegerea locației pentru colectarea probelor	452
10.8.9.2 Cele mai bune dispozitive de eșantionare.....	454
10.8.9.3 Identificarea portului de eșantionare	459
10.8.9.4 Minimizarea contaminării mostrelor	461
10.8.9.5 Concluzii privind eșantionarea lubrifiantului	462
10.8.10 Analiza de ulei – proprietățile lubrifianților	463
10.8.10.1 Aspect, culoare, miros	464
10.8.10.2 Neutralitatea	464
10.8.10.3 Gravitația specifică.....	465
10.8.10.4 Densitatea	465
10.8.10.5 Vâscozitatea cinematică	466
10.8.10.6 Indicele de vâscozitate DD (Dean Davies).....	467
10.8.10.7 Compresibilitatea.....	468
10.8.10.8 Stabilitatea	468
10.8.10.9 Punctul de inflamabilitate.....	468
10.8.10.10 Punctul de picurare	469
10.8.10.11 Testul de coroziune cu lamela de cupru	469
10.8.10.12 Spumarea	469
10.8.10.13 Puritatea.....	469
10.8.10.14 Indicele de saponificare (Indicele KOETTSTORFER)	469
10.8.10.15 Caracteristici anticoroziune	470

10.8.10.16	Caracteristici de emulsionare și dezemulsionare	470
10.8.10.17	Indicele de emulsionabilitate	470
10.8.10.18	Teste de oxidare	471
10.8.10.19	Viteza sau intensitatea de uzare (conform standardului ASTM D-2282)	471
10.8.10.20	Indicele de evacuare a aerului	471
10.8.10.21	Compatibilitatea lubrifiantului cu etanșările mecanice	471
10.8.10.22	Testul de extremă presiune FZG-Niemon.....	472
10.8.10.23	Valoarea pH-ului.....	472
10.8.10.24	Conținutul de apă.....	472
10.8.10.25	Rezistența la foc a uleiurilor hidraulice	473
10.8.10.26	Cenușa sulfată	473
10.8.10.27	Proprietăți electroizolante	473
10.8.10.28	Rezistivitatea uleiului.....	474
10.8.10.29	Factorul de disipare dielectrică	474
10.8.10.30	Tensiuni superficiale.....	474
10.8.10.31	Extremă presiune	474
10.8.10.32	Solubilitate (pentan și hexan).....	475
10.8.10.33	Indicele TBN (Total Base Number).....	475
10.8.10.34	Raportul TAN–TBN	475
10.8.11	Uleiuri minerale pentru utilajele dinamice.....	476
10.8.12	Unsori consistente	478
10.8.13	Coordonarea lucrărilor de ungere a sistemelor tehnice	480
10.8.13.1	Aspecte generale	480
10.8.13.2	Organizarea rațională a activității de ungere.....	481
10.8.13.3	Sisteme de ungere	482
10.8.13.3.1	Sisteme de ungere semiautomate	483
10.8.13.3.2	Sisteme de ungere automate.....	486
10.8.13.4	Metode de ungere.....	488
10.8.13.5	Verificarea executării lucrărilor de ungere	492
10.8.14	Ungerea organelor de mașini și a mecanismelor.....	493
10.8.14.1	Ungerea lagărelor cu alunecare.....	493
10.8.14.2	Ungerea lagărelor cu rostogolire.....	493
10.8.14.3	Ungerea compresoarelor	494
10.8.14.4	Ungerea angrenajelor	494
10.8.14.5	Ungerea transmisiilor cu lanț	494
10.8.14.6	Ungerea cablurilor	495

10.8.14.7	Ungerea curelelor	495
10.8.14.8	Ungerea ghidajelor	496
10.8.14.9	Ungerea mașinilor de ridicat și transformat	496
10.8.14.10	Ungerea mașinilor unelte.....	496
10.8.14.11	Ungerea motoarelor	497
10.8.15	Diagnosticarea defecțiunilor organelor de mașini și mecanismelor datorate lubrifierii incorecte	499
10.8.16	Analiza uleiului.....	500
10.8.16.1	Contaminarea din surse externe.....	502
10.8.16.2	Diferiți contaminanți externi	504
10.8.17	Tehnici de analiză a incluziunilor	507
10.8.18	Analiza spectrometrică	508
10.8.18.1	Analiza în infraroșu	509
10.8.18.2	Analiza în infraroșu cu Transformată Fourier	510
10.8.18.3	Contorizarea particulelor	511
10.8.18.4	Ferografia	511
10.8.18.5	Ferografia automată.....	513
10.8.18.6	Spectroscopia XRF.....	514
10.8.19	Limite de alarmă pentru diferite utilaje	516
10.8.20	Concluzii.....	518
11.	Bibliografie.....	519